

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Štev. 9.

V Ljubljani, sreda dne 25. julija 1917.

Leto I.

Stockholmska konferenca.

Po večkratnem podaljšanju roka, po dolgih dneh negotovosti in nervoznega pričakovanja, so nas okrepčali poslednji dnevi z vestjo, da je prišlo do zedinjenja med zastopniki ruskih delavskih in vojaških svetov in med holandsko skandinavskim odborom. Poleg vesti je prišel tudi oklic in je prišlo tudi vabilo na konferenco, ki bo v Stockholmu od 15. avgusta dalje. Naša srčna želja je sedaj, da ne bi bilo treba določenega roka iznova podaljšati in da se udeležijo konference socialno demokratične stranke vseh vojujočih se in nevtralnih držav.* Ako se to zgodi, tedaj pričakujemo z vso pravico, da se uresničijo naši upi in upi vsega človeštva.

Socialna demokracija, zastopnica nemanicev, katerih bogastvo pa je plemenitost in nesebičnost, je bila pač prešibka, da bi se bila uprla orjaškemu valu dogodkov, ki so navalili tudi nanjo in jo pritegnili z magnetično silo v divji ples krvavega sovraštva in požrešnega imperializma. Sedanjost pa zahteva od nje brezobzirno, da dobi v sebi dovolj poguma in moči in da izda prva znamenje za delo, ki naj pripravi pot razumu, ljubezni in miru. Ta pogum in to moč tudi najde socialna demokracija, ako se zaveda svoje zgodovinske naloge in dejstva, da so uprte vanjo oči vseh, ki imajo klanja in krvi dovolj in preveč.

Oklic, ki so ga izdali zastopniki ruskih delavskih in vojaških svetov skupno s holandsko skandinavskim odborom, je jasen. Ne ozira se na preteklost in ne zahteva o njej nobenih računov.

To je prav in naravno. Stockholmska konferenca nima naloge, da bi razsojala in obsojala napake in grešnike. Njen namen je, kakor pravi oklic, združiti vse sile mednarodnega proletariata v dosego miru brez aneksij in kontribucij na podlagi samoodločbe narodov. Njen namen torej je, pospešiti konec vojne. V to svrhu zahteva od strank, da odpovedo sodelovanje vsaki vladi, ki noče povedati vojnih ciljev, ali ki odkrito ali prikrito izraža imperialistične cilje ali se jim noče odreči. To so zahteve, ki obsojajo, brez formalnosti, preteklost in zvane kakor uvod v novo taktiko socialističnih strank. So besede in zahteve, ki povedo jasno in odkrito, da napoveduje socialna demokracija odkrito in brez pridržkov in odlašanja neizprosni boj vsemu, iz česar zajema vojna netilne snovi.

One socialno demokratične skupine, ki so se ravnale že doslej po zahtevah oklica, so pokazale, da imajo o nalogah socialne demokracije in o sedanjih vojni pač pravilnejše pojme od onih, ki jih bo treba spraviti šele sedaj na pravo pot. Tem poslednjim bo treba dokazati, da je mir prvi pogoj vsakega napredka, vsake svobode in vsakega boja zoper vse, kar bi povzročilo

zopet enako ali še hujšo nesrečo za človeštvo nego je sedanja vojna. Socialna demokracija nima in ni imela nikdar naloge zoževati ali širiti meje posameznih domovin. Niti ni organizirala proletariata in ga navduševala s socialističnimi ideali zato, da bi ga žrtvovala na oltarju organizacije in moči, proti kateri je veljal ves njen mladeniško ognjevit in srčen boj. Ni naša naloga, in po našem mnenju ne more biti niti naloga konference, načenjati in rešiti vprašanje, katera vlada ima največ odgovornosti, da je prišlo do sedanje vojne. Več ali manj so odgovorne vse vlade vojujočih se držav, so odgovorne vse vlade, ki niso bile drugega nego ponižno, suženjsko izvršilni organ kapitalizma in imperializma. Ljudstvo posameznih držav, posameznih narodov ni krivo ali je krivo indirektno le v toliko, v kolikor ni bilo sposobno si priboriti, vsled pomanjkanja splošne in politične izobrazbe, potrebne politične moči, potom katere bi bilo v stanu vršiti potrebno kontrolo in vpliv na notranjo in zunanjo politiko svojih držav. Vendar je danes ljudstvo, ki se pokori za grehe svojih neprijateljev v dobi miru. Vse neusmiljene posledice sedanje vojne, vse moralno, duševno in fizično trpljenje ne kaže svojih usodepolnih znakov v krogih, ki nosijo odgovornost vojne, marveč med ljudstvom, med nezavednim, med revnim in bednim ljudstvom, katerega krivda, izvirajoča iz nezadostne splošne in politične izobrazbe, pač ni taka, da bi bila vredna tako težke kazni. Nadaljevanje vojne se lahko imenuje boj proti temu ali onemu imperializmu, proti enemu ali drugemu militarizmu in marinizmu. Sme se tudi imenovati boj za demokracijo, za zmago pravice itd. Dejanski je pa ves boj, boj ljudstva proti ljudstvu, naroda proti narodu, boj proletariata proti proletariatu. Tajni, skrivnostno učeni ozirajo vseh onih — pa naj bodo i sami somišljeniki, ki vidijo v nadaljevanju vojne potrebo demokracije, pravice in zgodovinskega momenta, pešajo prav močno ravno na spoznavanju zgodovinskega momenta, kakor peša na odkritosrčnosti izjava znanega socialista, češ da gre nekoliko hvale za uspeh ruske revolucije tudi njegovi stranki, ki je zavzela že ob začetku vojne svoje znano stališče proti carizmu. Za socialno demokracijo ni in ne sme biti vprašanja, ki bi bilo vredno večje pozornosti nego je delo za mir. Zahtevajo ga vsa plemenita srca in ga zahtevajo vsi narodi, ki vidijo šele po vojni ogromne praznote, nastale vsled izkrevavanja najboljših (ne najboljših prilagodenih) resnično najboljših, najplemenitejših, najodkritosrčnejših in najpogumnejših svojih sinov.

Poleg vsega tega pa zahtevajo tudi dogodki, ki so nastali z rusko revolucijo, da se rešijo posamezne socialistične stranke onega ozkosrčnega egoizma, ki jim je omračil vpogled v potrebe vsega evropskega proletariata. Ruska revolucija je demokraciji orjaška zaščitnica. Država velika in močna, iz katere je zajemala doslej reakcija svoje opore, se je izpremenila čez noč v demokracijo trdnjavo. Izguba te trdnjave, poraz ruske revolucije bi bil usodepolen za demokracijo sploh in za socializem še po-

sebej. Mednarodna socialna demokracija ima sedaj važno nalogo, da gre v vsem na roko ruskim socialistom v obrambi neprecenljivih pridobitev te orjaške revolucije. Ne spušča mase v podrobnosti. Ali zdi se mi, da ne more biti nadaljevanje vojne nikakor v korist revolucije. Plemeniti nastop ruske demokracije, ki v najkritičnejših momentih, v polni zavesti glede notranjih potreb ruskih narodov, ni pozabila ni za trenotek na splošne svetovne koristi in ki se je odrekla, v korist splošnega miru, vsem možnostim do separatnega miru, mora biti poplačan z enako plemenitostjo. Splošen, mednarodni boj za mir je tudi boj za popolno zmago ruske revolucije, za zmago demokracije, s katero bodo poplačane vsaj deloma ogromne žrtve narodov v dobi najbolj krvave in najmanj upravičene vojne.

i. r.

* * *

Opomba uredništva. Članek sodruha i. r. priobčujemo, čeprav ne soglašamo z vsemi njegovimi izjavami. Vprašanje, kdo je zakrivil sedanjo vojno, je gotovo tako silne važnosti za poznejše delovanje mednarodne socialne demokracije, da ga stockholmska konferenca ne bo mogla prežreti. Gotovo je, da je glavni vzrok sedanje vojne, imperialistično stremljenje držav. Ali za nas je važno to, da se razjasni vprašanje, katere socialno demokratične stranke so podpirale ta stremjenja, katere ne. Znano je, da zahteva mnogo strank, da se pojasni to vprašanje, ker le tako je mogoča zopet čista internacionala. Pri izvajanjih o ciljih ruske revolucije, o tem, kako se ohranijo njene pridobitve, se je zapletel sodrug i. r. protislovja.

To je mirovni program!

Na četrtkovi seji nemškega državnega zbora je prečital sodrug Haase sledečo izjavo:

Nemška delegacija neodvisne socialne demokracije zastopa na stockholmski konferenci svoje stališče s sledečim programom:

Neodvisno socialno demokracijo Nemčije vodijo pri njeni mirovni politiki kakor tudi pri vsej njenej splošni politiki le skupni interesi mednarodnega proletariata in socialnega razvoja.

Ti interesi zahtevajo takojšen mir. Zahtevamo mir, mednarodni sporazum in splošno razorožitev. To je najvažnejše sredstvo, da se ojači vsepovsod oslavljeni ljudski organizem in da se oživi pomandrano gospodarsko življenje vseh narodov v doglednem času. Le tako se lahko uniči gospodstvo militarizma, le tako postanejo medsebojni odnosi narodov trajno mirni. Zahtevamo najpopolnejšo svobodo mednarodne trgovine in mednarodnega prometa in mednarodnega preseljevanja za razmah produktivnih sil sveta, približevanja in zveze narodov.

Zahtevamo mednarodne pogodbe za varstvo delavstva pred izkoriščanjem, zlasti za varstvo otrok in žen, kakor zahtevajo to načela mednarodne socialne demokracije. Ker tako ogromno narašča uporaba ženske

*j Konferenca je že preložena.

delovne sile v družabnem produkcijskem procesu, zato je podelitev vseh političnih pravic ženam socialna potreba.

Neobhodno je tudi potrebno priznati enakopravnosti za vse prebivalce ene države brez ozira na državno pripadništvo, pleme, jezik, vero. Ta zahteva oklepa v sebi varstvo narodnostnih manjšin za udejstvovanje njih nacionalnega življenja.

Narodnostna in socialna osvoboditev narodov ne more biti delo vojne vlad, temveč le delo demokracije. Za popolno uresničenje demokracije se morajo narodi neprestano boriti. Če nadzorujejo demokracije vsake države zunanjo politiko svojih držav, tedaj preprečijo agresivne korake. Tajne pogodbe je treba odpraviti. Državne pogodbe naj bodo odvisne odslej le od pritrditve parlamentov.

Doba velikih notranjih preobratov, ki pridejo, prinese rešitev problemov, ki jih je dvignila ali poostрила vojna. Odločitev teh vprašanj pa ne sme prinesiti vojna in vojna nesreča. Zlo svetovne vojne je mnogo večje nego vsa zla, ki naj jih po mnenju vojnih politikov ozdravi vojna.

Ne smatramo državnih mej za nedotakljive, ker so te meje uspeh osvojitve in so dostikrat v nasprotju s potrebami narodov; ker pa sploh odklanjamo vojno, zato odklanjamo tudi podaljšanje vojne kot sredstvo za ureditev državnih mej. Izpremembe mej se smejo izvršiti le s privoljenjem prizadetih narodov, ne smejo biti vsiljeni nasilni akti.

Vsak poizkus, posiliti katerikoli narod v kakršnikoli obliki, zavračamo z vso odločnostjo.

Od začetka vojne zahtevamo dosledno **mir brez aneksij in kontribucij, na podlagi samodoločevanja narodov.** S socialno demokratičnimi načeli je nezdružljivo nazarje, ki izvira iz militarističnega mišljenja in nacionalistične gospodstvene politike in ki izpreminja svoje stališče k vprašanju na podlagi vsakočasnega vojnega položaja in prihaja zato v različnih stadijih vojne k različnemu presojevanju enega in istega vprašanja.

Naša naloga ni, da postavljamo program za vsa posamezna vprašanja, ki bodo igrala vlogo pri sklepanju miru. Ali o vprašanjih, ki so že sedaj v središču razpravljanja, izjavljamo že danes sledeče:

Obnovitev Srbije

kot samostojne in neodvisne države je brezpogojna zahteva. Priznavamo, da so težnje Srbov po združitvi v narodnostno državo dobro utemeljene. Ustvaritev take države in nje združitve z ostalimi balkanskimi državami v republikansko balkansko federacijo bi bilo najvažnejše sredstvo za vpostavitve zadovoljivih razmer na Balkanu, za izključitev intervencij tujine in za odstranitev orientskega vprašanja kot vojnega vzroka. Ali stremeti po tem cilju z vojno, pomenja le njeno nekoristno podaljševanje.

Razumevamo globoko hrepenenje

poljskega naroda.

po narodnostni združitvi. Stališče, naj odloči vojni položaj pravico Poljakov do narodnostne samostojnosti, to pravico priznavati Poljakom na Rusko Poljskem, a jo tajiti za pruske in avstrijske Poljake, je v nasprotju s samodoločevanjem. Vojno kot sredstvo, da se uveljavi ta pravica, pa prav tako odklanjamo.

Prav tako zavračamo to sredstvo za

rešitev aljaško lorenškega vprašanja

in smo s tem v soglasju z Engelsom in Jauresom. Nadaljevanje vojne zaradi Alzacije Lorene pomenja danes, da se opustoši ves svet z Alzacijo Loreno vred in da se uniči več ljudi na bojiščih, kakor ima Alzacija Lorena prebivalcev. Kakor je prišel že En-

gels leta 1892., več kakor dve desetletji po frankfurtskem miru, do spoznanja, da ne bo prebivalstvo v teh deželah, ki je bilo leta 1871. proti svoji volji anektirano, prej zadovoljno, preden na dobi prilike, da se samo izrazi v direktnem, pod nobenim vplivom stoječim glasovanju o svojem državnem pripadništvu, še manj se smemo privoliti mi danes temu spoznanju. Če se izvrši glasovanje v vsej svobodi in vsem miru, morda v času, ki ga določi mirovna pogodba in če se prizna že vnaprej njegov izid kot odločilen za končno ureditev spornega vprašanja, tedaj je pokopano zlo rodečo nasprotstvo, ki loči že skoraj pol stoletja Nemčijo in Francosko, pospešuje militarizem tukaj in tam, obremenjuje gospodarstvo prav težko obe državi in zastavlja pot demokraciji. Težka mora bi ne tlačila več Evrope in seveda tudi Nemčije ne. Nemški narod bi pridobil gospodarsko, politično in moralno mnogo več nego izgubil, tudi če pade odločitev drugače kakor pričakuje.

Popolna neodvisnost in samostojnost Belgije

je neobhodno potrebna. Z izpolnitvijo svečanostne obljube, ki jo je dala Nemčija ob izbruhu vojne, se morajo vrniti belgijskemu ljudstvu vse, od vojne povzročene škode, zlasti odvzete gospodarske vrednote. Tako povračilo ni enako oni vrsti vojne odškodnine, ki pomenja oropanje premaganca po zmagovalcu in ki jo zato zavračamo. Kot nasprotniki vsake osvojevalne politike in tujega gospodstva odklanjamo slej ko prej

politiko kolonialnih osvojitvev.

Posest vsake kolonije brez samouprave domačinov ni prav nič drugega kakor posest nesvobodnih ljudi in je prav tako nezdružljivo z našimi načeli kakor suženjstvo. Niti pri prilaščanju niti pri premembi posestnika kolonij ne spoštujejo pravic samodoločevanja domačinov. Posest kolonij ni potrebna za industrijski razvoj. Torej ne zahtevajo niti vzroki prava, niti gospodarski interesi delavnih razredov, da bi napravljali ob sklepanju miru izpremembe na kolonialnem ozemlju, ki bi postale lahko novi vojni vzroki. Mirovna pogodba bo zavarovana le tedaj, če čuva nad njo

mednarodna sila.

Te sile pa ne iščemo mi morda v kakšni mednarodni vladni oblasti, ta sila je edino le mednarodni socialistični proletarijat. Le tedaj, če bo zgrajena internacionala samostojno in mogočno, le če je proletarijat povsod z vso svojo silo pri kontroli nad vladami in za ohranitev miru, pride v bodočnosti namesto usodepolnega oboroževalnega tekmovanja razmerje medsebojnega zaupanja narodov.

Proletariat vsake dežele mora storiti vse, da pride čimprej konec svetovne vojne, da pribori mir. Predpogoj, da se doseže ta cilj, je neodvisnost socialno demokratičnih strank napram imperialističnim vladam.

Da sestavimo skupen mirovni program, to je važno. Ali ta program je brez vrednosti, če ga ne dviga energična mednarodna akcija ljudskih množic.

Od vsake vlade moramo zahtevati, da sprejme brezpogojno mednarodni mirovni program. Vsaki vladi, ki odklanja ta program ali odgovarja nanj z izgovori ali ni takoj pripravljena za mirovna pogajanja na temelju tega programa, moramo odrekati kredite. Proti taki vladi se moramo najodločnejše bojevati.

Prva naloga nameravane mirovne konference bo, da uvede skupno mirovno akcijo in jo pospešuje. Ona mora združiti vse resnično socialistične elemente, ki so odločeni, da delujejo z vso silo v tem zmislu za mir.

Proletarska organizacija, ki se odteguje tej akciji, izgubi pravico, da velja še vnaprej za organizacijo mednarodnega socializma.

Politični pregled.

— **Nov mož na obzorju.** Mnogo govore o tem, da postane bodoči ministrski predsednik baron Beck. Posvetoval se je že z različnimi voditelji strank in nadaljuje svoje posvete 8. avgusta. V političnih krogih na Dunaju govorijo, da poroča Beck 15. avgusta cesarju o uspehih svojih pogovorov. „Frankfurter Zeitung“ poroča, da naleti Beck pri Jugoslovanih na odpor, vendar je pa Beck prepričan, da premaga te zapreke. Beck se ne bi lotil že sedaj rešitve jugoslovanskega vprašanja, ker smatra poravnavo med Cehi in Nemci za važnejšo.

— **Ogrski socialni demokratje** so imeli protesten shod zaradi previsokih cen živil. Tudi za izdelke industrije zahtevajo najvišje cene. Ker je povišala ogrska vlada žitne cene, zahtevajo takojšnje znižanje, zlasti še, ker so letos pridelali na Ogrskem več kakor lansko leto. Zahtevali so tudi, da se vpostavi diktator za živila. Poslali so odposlanstvo k vladi, od katere zahtevajo v določenem roku odgovor.

— **Ogrski državni zbor.** Poslanec Hreljanović vložil nujno interpelacijo glede sklicanja bosanskega sabora. Grof Tisza izvaja, da vlada med vsemi činitelji ogrskega javnega življenja in izjavami merodajnih faktorjev v Nemčiji popolno soglasje. Te zveze ne sme nihče raztrgati, to bi bilo brezčasno in bi tudi oškodovalo najvažnejše interese ogrskega naroda. Tudi glede vojnih ciljev in glede načina za končanje vojne je med nami in zavezniki popolno soglasje. Ni res, če kdo trdi, da bi se bilo kaj izpremenilo. Zunanja politika monarhije hodi po enaki poti kakor ob začetku vojne. (Na skrajni levici mu močno ugovarjajo in poslanec Hollo zakliče: Vi hočete še vedno vojno!) Tisza pravi, da je to predrzna laž in da je bila Ogrska vedno pripravljena za časten mir. Potem se zaletava v češke politike zaradi njihove izjave v avstr. državnem zboru in zlasti poudarja, da hočejo rešiti Cehi svoje vprašanje, posebno glede priklopitve ogrskih Slovakov, na mirovni konferenci. Tisza označuje to stremljenje Čehov za veleizdajalsko. Ta lopov, ki je tolikokrat pogazil pravico in zakone, vprašuje potem zanosno: Ali ni nobene avstrijske vlade? Ali je na Avstrijskem vse dovoljeno. Avstrijsko vlado je treba poklicati na odgovornost, da izpolni svoje dolžnost. Od ogrske vlade zahteva dejanj in jej nalaga skrb, da ne bo monarhija kompromitirana in ogrožena in da se interesom miru ne škoduje s takimi izjavami. (Tisza, največji zatiralec in avtokrat, je toliko predrzen, da hoče klicati na odgovornost. Kdaj je dajal on zadoščenje za vse krivice, ki jih je nagrnil?) Nato govori ministrski predsednik Esterhazy in izjavi zopet, da nima monarhija nobenih osvojevalnih vojnih ciljev in je vedno pripravljena, da sklene časten mir.

— **Sestanek nemškega cesarja z državnimi poslanci.** V soboto 21. t. m. se je sestal nem. cesar v stanovanju državnega sekretarja Helffericha z raznimi poslanci „rajhstaga“, med njimi tudi s socialističnim poslancema Scheidemannom in Ebertom. Razni nem. listi so spravljali ta sestanek v zvezi z bodočo demokratizacijo in parlamentarizacijo Nemčije, drugi so zopet poudarjali, da se je na tem sestanku izrazil Viljem o miru v tem zmislu, da so on, kancler in Hindenburg glede miru družega mnenja kot pa večina „rajhstaga“. Temu nasproti pa poudarja „Frankfurter Zeitung“, da je imel ta sestanek predvsem družabni značaj in da se je o politiki govorilo le mimogrede. List imenuje ta sestanek družabno-politično-parlamentarisen dogodek, ker s tem sestankom so se nekako prvič srečali i na družabnih tleh nosilci največjih političnih nasprotstev, kar v Nemčiji sicer ni bila navada. Gre torej za to, da se

zastopniki različnih političnih naziranj ne izključujejo med sabo v občevanju ampak da si stopijo bliže kot je to navada n. pr. v Angliji, Franciji in sploh v vseh demokracijskih državah.

— **Konstituiranje vlade na Poljskem.** Začasni državni svet kraljevine Poljske je poslal poljsko demokratičnemu odboru v Peterburgu sledečo brzojavko: Poljska vlada se konstituirala v najkrajšem času. Glede nabiranja poljske armade na Ruskem še vedno veljajo stockholmski sklepi, ki jih je odobril državni svet in soglašajo z njimi vse javno mnenje Poljske. To pomenja, da je treba delovati proti vsem stremljenjem za ustanovitev poljske armade na Ruskem, a ustanovitev poljske armade na Poljskem je neobhodno potrebna.

— **Dogodki na Ruskem.** 22. t. m. ponoči se je posvetoval ruski ministrski svet o tem, da bi takoj proglasil Rusijo za demokratično republiko. Trajni sklepi o tem vprašanju se proglase, kakor hitro izreče odbor delegatov delavskega in vojaškega sveta svoje mnenje o tem Kerenskij je odpotoval na fronto. — Ruska vlada je izdala na operacijsko armado sledeči oklic: Pred tremi tedni so pričele armade južno zapadne fronte pod poveljem generalisima v mogočnem revolucionarnem zanosu ofenzivo. Armade so dobile nad 36 tisoč vjetnikov, nad 90 topov in nad 400 strojnič. Slavno ime „polki 18. julija“ ostane za vse čase v zgodovini revolucije. Ti junaki so postavili čast in obstoj svobodne domovine in uspeh revolucije na fronti nad svoje življenje, ker so ogrožali v zaledju bajoneti cesarja Viljema fronto z izdajalskim prevratom. Notranji upor je zdrobila sila ljudstva. Še vedno ogroža revolucijo velika nevarnost. Zunanji sovražnik je zbral svoje sile in je pričel z ofenzivo. Njegov načrt, da predre fronto in obenem napade za hrbtom, združuje še tesnejše vse one, katerim Rusija in njena svoboda niso prazne besede. Čete revolucionarnih armad, vaši bratje, ki so šli v boj z rdečimi praporji, Vas kličejo, da se jim pridružite in se borite z njimi skupno za poštene pogoje trajnega miru, za varstvo svobode. Izpolnjujoč voljo revolucionarnega ljudstva, stopite na prvo povelje svojih vojaških voditeljev v prve bojne vrste in prezirajte podleže in izdajalce domovine. Rešite svobodo! Rešite domovino! — Shod zastopnikov Preobrazhenskoga polka in polkov s fronte je sklenil, naj se izroči Kerenskemu neomejena oblast, ker je to neobhodno potrebno. — Socialistična revolucionarna stranka je odklonila izvolitev Kerenskoga v odbor. V Kijevu, Poltavi in Besarabiji napada ljudstvo posestva nepriljubljenih veleposestnikov. — Francoski listi poročajo, da so nekateri ruski polki na fronti odpovedali pokorščino. — Glavnega povzročitelja zadnjih velikih nemirov, Lenina, so zaprli.

— **Lenin in maksimalisti.** Kot poroča N. Z. Z. iz Petrograda so našli pri hišni preiskavi v pisarni Leninega lista „Pravda“ pismo nekega nem. barona iz Haparande, v katerem je bilo izraženo upanje, da bodo maksimalisti v Petrogradu s svojim vplivom popolnoma prodrli in da se mora pospešiti bližanje miru. Iz nekega drugega pisma pa izhaja, da je poročnik Ermolenk priznal in zatrjeval, da je bil poslan Lenin na fronto k šesti armadi, da tam propagira skorajšnji separatni mir z Nemčijo in da razkrinka z vsemi možnimi sredstvi provizorično vlado. Potrebni denar je dobil s posredovanjem nastavljenca nemškega poslaništva v Stockholmu. Dalje zatrjuje Ermolenk, da je najvažnejši agent Nemčije v Rusiji Kozlowsky, ki ima tačas pri banki v Petrogradu kontokorent dva milijona rubljev.

— **Finska.** Rusko časopisje poroča o sklepučasne ruske vlade, da razpusti finski deželni zbor, ker je proglasil samo-

stojnost Finske. „Stockholms Tidningen“ poroča, da ne izpolni finski deželni zbor povelja za razpust. Pričakujejo nove konflikte. Finska vlada je odpovedala vse državne pogodbe z Rusko. Ruski državljani na Finskem bodo registrirani. Finsko prebivalstvo noče dajati ruskemu prebivalstvu živil. Najbrže nastanejo na Finskem novi nemiri — tako poroča „Novoje Vremja“ — ker 800.000 Rusov na Finskem ne sme umreti od lakote.

— **Angleški ministrski predsednik, Lloyd George, odgovarja nemškemu kanclerju:** V govoru nemškega kanclerja so stavki za tiste, ki resno žele mir in stavki, ki jih razumevajo vojaški krogi v Nemčiji, stavki o zavarovanju nemških mej. To so stavki, s katerimi je bila potrjena aneksija Alzacije Lorene, ki bodo anektirali z nasiljem Belgijo in Kursko. To naj si zapomnijo aliranci. Govor državnega kanclerja kaže po mojem mnenju, da so odločeni vodilni krogi Nemčije v tem trenutku za vojno. Vojna zavaruje meje Nemčije. To pomenja, če tudi vpostavimo Nemci Belgijo, bo ta vpostavitve laž in prevara. Belgija noče biti obrambno ozemlje, temveč narod. Podmorski čolni naj napravijo Anglijo za vojno nezmožno. No, obžalujem, da prinašam Michaelisu razočaranje. Počasi, ampak sigurno, pomnožujemo svojo produkcijo in zmanjšujemo svoje izgube na morju. Čeprav je bila naša bojazen za poletne mesece velika, vendar smo počasi zmanjševali izgube. Zmanjšane izgube in pomnožena produkcija izpolnita vrzeli. Nemci trdijo, da nas izstradajo. Kaj še! Zaloge živil za l. 1917—1918 so zavarovane, seveda pri primerni štedljivosti. Sedaj izdelujemo načrte za setev, ki nam zagotovi živila za l. 1918. Michaelis pravi: Amerika nima armade, in če bi jo imela, nima ladij za prevoz. Ali on ne pozna Amerike: Ne bo dolgo, pa postane Michaelis, če živi, drugačnega mnenja in bo drugače govoril. V bodočih velikih bojih na vzhodu in zapadu naj vé vsak nemški vojak, da pade za vojaško avtokracijo. Nasprotno vé vsak vojak allirancev, da tvega svoje življenje za svobodo in neodvisnost svoje domovine, za mednarodno pravo in pravičnost. To naraščajoče spoznavanje jim daje še bolj pogum kakor zavest naših neizčrpljivih pomožnih sredstev, nam daje vsem pogum, da se borimo do konca, ker vemo, da je naša naloga ohraniti in braniti bodočnost človeštva.

Dnevne beležke.

— **Ljubljanski naviljalci cen pred sodiščem.** Dne 24.7. 1917 vršile so pri tukajšnjem deželnem sodišču vzklicne razprave zoper čevljarsko tvrdko Fr. Szantner ter Katico Bernatovič in Elzo Mixich kot lastnici konfekcijske trgovine O. Bernatovič vsi v Ljubljani radi navijanja cen. — Szantner je proda meseca decembra 1916 dva para damskih čevljev za 301 K 80 h, dočim sta slednje imenovani od pričetka vojne sem v svoji trgovini prodajali blago s 300% nad nakupovalno ceno. Szantner je bil obsojen na 500 K, Elza Mixich na 1000 K denarne kazni, Katica Bernatovič, ki je bila pri okrajnem sodišču obsojena na 1000 K pa se je povišala denarna kazen na 2000 K in poleg tega je morala hvaležno sprejeti še 5 dni zapora. Te tri pošteno zaslužene obsodbe odpirajo vpogled v razmere, ki kriče do neba. Tvrdka Bernatovič, ki lovi posebno odjemalce iz nižjih slojev, je napravljala dobičke do 300%!! In to tri leta preden je prišla še vse pre malo trda kazen. Kaj je pri takih dobičkih 2000 K globe? Takim ljudem naj se enostavno zapre trgovina in razproda

zaloga po nakupni ceni med revne. In gospod Szantner, če se ne motimo je celo dvorni založnik, ne zahteva za dva para čevljev nič manj kakor 301 K 80 vin. Skromen ni, a kazen je preskromna. Ljudstvo ima komaj za vsakdanji kruh, potem pa mu sedejo še take pijavke na vrat.

— **Ljudska kopelj.** Delavec nam piše: Prav tako pogrešam vsakdanje prhe v ljudski kopeli kakor belega kruha. Dan za dnem hodim in gledam, če ni še izginila ona tablica z vrat. Zaprto! In vsak dan premišljam, zakaj gospoda na magistratu vsaj za mrzle prhe ne otvori svoje kopeli. Prav vljudno prosimo, da ukrene gospod župan kaj v tem oziru, ker večina ljubljanskega prebivalstva nima kopalnih sob.

— **Mali vseznalec.** Ljubljanski škof je čudovit človek, razume vse, briga se za različne blage svojih ovčic, vmešava se v politiko, skrpati hoče, kar je že davno popolnoma razpadlo i. t. d. Sedaj razlaga v „Slovincu“, kaj je pravzaprav demokracija. Zanj velja krščanska demokracija, ki priznava, da izvir družabne oblasti, kateri se moramo pokoriti, ni v ljudstvu samem, ampak v Stvarniku, in Stvarnik ima na zemlji králje in cesarje, ki sicer vladajo ljudstvu, a niso odgovorni ljudstvu, temveč le Stvarniku. Zdi se nam, da se res ne izplača, da bi se prerekli z malim vseznalcem iz ljubljanske škofijske palače o pravi in nepravi demokraciji, tako gotovo, kakor gotovo ne rodi trnjev grm sladkih smokov, tako gotovo ne sreča ljubljanskega škofa nikdar pamet.

— **8 milijonov kapitala, 16 milijonov dobička.** Družba za motorje, Dariuler, izkazuje za vojna leta 1914, 1915 in 1916 16 milijonov dobička, akcijski kapital znaša pa 8 milijonov. Da je izkazani dobiček vse prenižek, kaže dejstvo, da ima družba zemljišča, vredna 8 milijonov mark, a v knjigah je izkazana vrednost z — 1 marko.

— **Pletršnikov slovar se kupi.** Kdor ga ima na prodaj, naj se zgleda v našem uredništvu.

Iz naših dni.

Po široki, beli, zelo zaprašeni cesti prihaja dolg izprevod: „Pasja kompanija gre“, kriče otroci. Dolga vrsta vozičkov na 4 kolesih, na vsakem vozičku — kupček prsti. Vsak voziček vlečeta po dva psa. Vojak drži vajeti in hitro koraka za tekajočima psema.

Vročje je. Julijsko solnce pripeka z vso močjo. Ura je nekaj pred poldnem.

Ob cesti stoje gledavci. Delavci, otroci, žene, gospodje, dame. Tudi jaz se ustavim. Pred menoj, v senci košatega kostanja, stojita dve dami. Obleka elegantna, težki zlati uhani, na klobukih draga peresa.

S pahljačo kaže mlajša svoji dokaj starejši tovarišici:

„Glej, Ela, ubogi psički, revčki...”

Baš prihi po cesti star vojak, 50 leten, če ne vec. Slišal je razgovor. Ustavi voziček, psa sta legla in mlaskala prav hitro z jezikom, globoko sta padali in se dvigali lakotnici...

Starejša je odgovorila mlajši:

„Da, dragica, brezsrčno je, tako-le mučiti pse!”

Stari vojak se obrne, se zasmije hripavo, pljune in udari s palčico po vozu:

„Ajde!”

Prihajali so zopet novi vozički in kolo na je hitela dalje.

Obrnil sem se in tudi jaz sem se nasmejal:

„Res, psi so revčki. Ljudje? — Je že božja volja, da je tako.

In šel sem dalje...

Gospa Ana je pripovedovala:

— „Kaj denar, samo da se dobi: Veste, kdo pa danes gleda še na denar. Moka — ah, naj stane 5, 6, 10 K, kaj zato, samo da se dobi: Olje sem kupila in plačala po 26 K liter, čokolado 32 K, cukr po 2 K brez kart, oh — kaj zato...”

Gospod doktor Milan jej pritrjuje. — „Imate prav milostljiva, kaj denar — bil sem na B. v nedeljo. Kosilo in malica me je stala 26 K — ali dobro je bilo.”

„In Vi, kaj pravite?” — Obrnila se je k meni gospa Ana.

„Jaz — jaz, milostljiva — saj veste, kako je z menoj. Mnenja sem, da delavec, ki zasluži 5 K na dan in ima 4, 5 otročičev, misli drugače, je rebelant, je demokrat in socialist...”

In gospa Ana se je nemilostljivo obrnila proč, češ spet politika, saj ona ne more nič zato, če delavec nima denarja...

Peljali smo se v vagonu. Bil je drugi razred. Revizor je pregledoval karte. Vsi krog mene — seve tudi jaz — sami listki III. razreda.

V kotu stlačena stoji uboga ženica. Upadla lica, ponošena obleka, v rokah jerbasček...

— „Žena, to je drugi razred, glejte, da pri prvi postaji greste tja v oni vagon!”

Hud je bil glas gospoda revizorja. — Meni pa je bilo hudo pri srcu!

Verus.

Aprovizacija.

Pod vplivom razmer. Svočas smo si i mi dovolili ponižno vprašanje gjeđe vojne kuhinje, pa smo bili — okrcani. Vprašali smo namreč, zakaj ne začne poslovati tudi za srednje sloje, in to na podlagi informacij: Prostor (narahlo smo se dotaknili tudi že obstoječe, kateri menda ni para) in vse potrebno je že, živež baje tudi; eni so rekli: Lahko takoj, drugi so obljubili: V najkrajšem času; pisalo se je glede priglasitve; vabili so se abonenti, ki bi jemali na dom, enkrat se je govorilo, da je število preveliko, drugi so trdili, da je premalo priglasencev (!); dejali so: Na zimo, potem: S 1. februarjem; prišla je pomlad, je polelje, bliža se že druga zima — a še ni nič! Gospodje pa pravijo: Nestrpnost. Tri leta vojne draginje — pa to predbacivanje! Poizkušajte z našimi dohodki, potem govorite! — No, naša skupina je obljubila — vajena subordinacije — da ne bo več vprašala in z oglaševanjem v listih „javnost” — in magistrat menda tudi — nič več „razburjala.” Obljubo smo držali in izjavljamo, da z onimi, dopisi nismo v zvezi. Veseli nas pa, da glas drugih ni zamrl, kar le dokazuje, kako zelo je res potrebna naprava omenjene kuhinje. Radi bi, da bi i ta glas

ne ostal glas vpijočega v puščavi, in upamo, da se sčasoma i za nas kaj ukrene, saj svojčas na pristojnem mestu izražena želja je bila dokaj skromna. Na znanje pa: Bomo zdržali — dokler bo šlo...

Vojna.

AVSTRIJSKO VOJNO POROČILO.

Dunaj, 24. julija. (Koresp. urad.) Uradno se razglša:

VZHODNO BOJIŠČE.

Armada fronta generalfeldmaršala princa Leopolda Bavarskega.

Zmaga zapadno od Tarnopola je zlomila ruski odpor med gorenjim Seretom in Tatarskim prelazom. Nemške čete so dospele severno od Trembove na vzhodni breg Sereta. Ruske mase, ki so jim jih vrgli tam nasproti, niso mogle ničesar izpremeniti na tem uspehu. Avstro-ogrske in nemške divizije so v bojih prekoračile prostor pri Podhajcih. Tudi na obeh straneh Dnjestra so pričeli zavezniški močno pritiskajoč za sovražnikom, prodirati na celi fronti. Še vedno v vrstečih se dogodkih ni mogoče dognati števila vjetih, množine plena vsake vrste in vsega razporediti in spraviti, kar so Rusi pri begu podobnem izpraznjenju bojnega ozemlja pustili ležati.

Fronta generalobersta nadvojvode Jožefa.

Z omembe vredno žilavostjo skuša rusko vodstvo razbremeniti svoje v vzhodni Galiciji poražene armade na drugih odsekih vzhodne fronte z napadalnimi podvzetji menjajočega se obsega. V Karpatih naj bi se bil ta namen dosegel najprej z delnimi sunki. V kotu treh držav, v pokrajini Fölgyes in med dolinama Casinu in Putna smo včeraj zavrili več takih sunkov. Severno od doline Putne so danes zjutraj Rusi iznova skupaj z romunskimi bataljoni prešli v napad.

Armada skupina generalfeldmaršala Mackensena.

Na romunskih tleh so se zlomili rusko-romunski napadi že v ognju artiljerije.

ITALIJANSKO BOJIŠČE.

Na Kraški visoki planoti in pri Vodica so obojestranski topovi časih močnejše delovali.

VZHODNO BOJIŠČE.

Nobenih posebnih dogodkov.

Šef generalnega štaba.

* * *

NEMSKO VOJNO POROČILO.

Berlin, 19. julija. (Kor. urad.) Wolffov urad poroča:

Veliki glavni stan.

ZAPADNO BOJIŠČE.

Armada skupina prestol. Ruprehta Bavarskega.

Artiljerijska bitka na Flandrskem divja v še nedoseženi sili dan in noč. Izvidni sunki proti naši fronti se množe. Med kanalom La Bassée in Lensom traja živahni ogenj. Na obeh straneh Hullucha so ostala ponočna izvidna podvzetja sovražnika brez uspeha.

Armada skupina nemškega prestolonaslednika.

Ob Chemin des Damesu so Francosi zopet napadli v boju preizkušeno 13. pehotno divizijo, ki kakor dosedaj ni izgubila niti za ped od nje v napadu zavzetih pozicij. Iz Westfalcev in Lippencev sestavljeni pešpolk št. 55 je zadnji čas zavrnil 21 napadov Francozov. Na desnem bregu Mose so vdrli dne 22. julija deli badenskih polkov v močno vtrjeni gozd Caurieres, prizadeli sovražniku težke izgube ter se vrnili s številnimi vjetimi.

Mazilo za lase

varstvena znamka „Netopir“

napravi g. Ana Križaj v Spodnji Siški številka 222 pri Ljubljani. Dobi se v Kolodvorski ulici 200 ali pa v trafiki pri farni cerkvi. V treh tednih zrastejo najlepši lasje. Steklenica po 4 in 5 K. Pošilja se tudi po pošti. Izborno sredstvo za rast las. — **Za gotovost se jamči. — Zadostuje steklenica.** Spričevala na razpolago.

Na državni železnici v Ljubljani

za železničarsko kuhinjo se sprejme:

1. **Eno kuharico**, voditeljica. Pogoji. Bivša voditeljica častniške, moštveve ali kake druge večje skupnje kuhinje.
2. **Eno podkuharico**, večjega obrata vajena, močna in delovna.
3. **Eno kuhinjsko deklo.**

Prednost imajo vdove in sirote bivših železničarskih uslužbencev. Predstaviti se je na državnem kolodvoru v železničarski kuhinji. Plačilo in delovno razmerje po dogovoru.

OKRAJNA BOLNIŠKA BLAGAJNA V ZAGORJU OB SAVI.

Pisarna: V poslopiju Občnega konsumnega društva I. nadstropje. — Uradne ure so od 8. do 12. ure dop. in od 2. do 5. ure pop. Ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

Zdravnik blagajne.	Ordinira dopoldne.	Za člane:
Dr. Tomo Zarnik v Zagorju.	od 9. do 11. ure	V občinah: Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat
Dr. Ivan Premrov, Gradec pri Litiji	od 8. do pol 12. ure	V sodnem okraju Litija, izvzemši člane iz predilnice
Dr. Karol Wisinger, v orec ilnici v Gradcu pri Litiji	od 8. do 9. ure	Za člane iz predilnice v Gradcu pri Litiji
Dr. Božidar Kisel, Trebnje	od 8. do 11. dop.	Sodni okraj Višnja gora

Člani iz občin Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznica za zdravnika. Člani iz predilnice se izkažejo pri zdravniku s svojo izkaznico. Vsi ostali člani iz sodnih okrajev Litija in Višnjagora, se morajo pri zdravniku izkazati z nakaznico, izgotovljeno od njih delodajalca. Stroškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list, se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. S pritožbami se je obračati na načelnika blagajne.

Načelstvo.